

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความชุกของภาวะซึมเศร้าและปัจจัยทางจิตสังคม ระหว่างเด็กวัดสระแก้ว กับเด็กในครอบครัวปกติ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)
2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research)
 - 2.1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ เอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องภาวะซึมเศร้า และปัจจัยทางจิตสังคม ในเด็กและวัยรุ่น สถานต่าง ๆ ของเด็กวัดสระแก้ว ได้รวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
2. จากหนังสือวารสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 628 คน เพื่อที่จะได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ และเชื่อถือได้มากที่สุด

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะทำการศึกษา ได้แก่ เด็กวัดสระแก้ว เป็นเด็กกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม และเด็กในครอบครัวปกติ ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์ และโรงเรียนสตรีอ่างทอง

การกำหนดขนาดตัวอย่างของประชากร เนื่องจาก PeHi TA : (1981) และ Levent Kuey และ Cengiz Gulec (1989) ศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้า พบร้อยละ 20 สำหรับในประเทศไทย นงหงา ลี้มลวรรณ และคณะ พบว่า ภาวะซึมเศร้าในเด็กป่วยทางจิตเวช ร้อยละ 27

$$\text{ใช้สูตร } n = \frac{Z^2 pq}{e^2}$$

n หมายถึง ขนาดตัวอย่างของประชากร

Z^2 หมายถึง ค่าของ Standard error 5 %

p หมายถึง ความชุกของภาวะซึมเศร้า 20 % = .2

q หมายถึง $1 - p = .8$

$$n = 265$$

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ของประชากรเด็กวัดสระแก้ว โดยการคำนวณขนาดตัวอย่างได้เท่ากับ 265 คน เนื่องจากขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ ใกล้เคียงกับประชากรเด็กวัดสระแก้วที่มีอยู่ จึงศึกษาทั้งหมด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 268 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ของประชากร เด็กในครอบครัวปกติ โดยการสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified random sampling) ซึ่งสุ่มจากชั้น และห้องเรียน ต่อมาสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์ 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่มีโครงสร้าง 4 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ที่เกี่ยวกับข้อมูลของเด็ก เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ฯลฯ และข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว เช่น อาชีพ รายได้ เป็นต้น

หมวดที่ 2 เครื่องมือวัดภาวะซึมเศร้า ที่เรียกว่า CDI. (Children's Depression Inventory) ฉบับภาษาไทยเป็นแบบวัดที่ใช้ในเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น โดยครอบคลุมอาการซึมเศร้าในด้านต่าง ๆ Cutting point ที่จะแยกเด็กที่มีอารมณ์เศร้า ออกจากเด็กที่ไม่มีอารมณ์เศร้า คือ ค่า

คะแนน CDI ที่ 15 ขึ้นไป โดยที่ค่าคะแนนนี้ CDI มี Sensitivity ร้อยละ 73.7 Specificity ร้อยละ 91.3 positive predictive value ร้อยละ 82.2 และ negative predictive ร้อยละ 89.4 (อุมาพร ตรังคสมบัติ และ คุสิต ลิขณะพิชิตกุล ; 2535)

แบบสอบถามภาวะซึมเศร้า CDI ประกอบด้วยคำถาม 27 ข้อแต่ละข้อมีตัวเลือก 3 ตัวเลือก โดยให้เด็กประเมินตนเอง ในช่วงสองสัปดาห์ที่ผ่านมา คำตอบที่ได้จะนำมา ให้คะแนนประเมินคำตอบ แต่ละข้อเป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 0 1 และ 2 ตามลำดับ โดยมีความหมายดังนี้

คะแนนที่ได้ 0 หมายถึง การมีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อย หรือเป็นพฤติกรรมปกติ

(Normal behavior)

คะแนนที่ได้ 1 หมายถึง การมีภาวะซึมเศร้า (Some pathology)

คะแนนที่ได้ 2 หมายถึง การมีภาวะซึมเศร้ามาก โดยเฉพาะทางคลินิก

(Clinically significant pathology)

หมวดที่ 3 แบบสอบถามเรื่องความคาดหวังในชีวิต เป็นแบบสอบถาม ที่มีเนื้อหาครอบคลุม ความคิด และความรู้สึกของเด็ก โดยวิธีของลิเคิร์ท มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยมาก ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยมาก มีจำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย ข้อความที่มีความหมายเชิงบวก 15 ข้อ และข้อความที่มีความหมายเชิงลบ 10 ข้อ

แบบสอบถามความคาดหวังในชีวิต ประเมินแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการศึกษา (Education) คือ ข้อที่ 1 3 4 และ 21
2. ด้านอาชีพ (Occupation) คือ ข้อที่ 5 6 8 และ 24
3. ด้านเศรษฐกิจ (Economic) คือ ข้อที่ 2 9 10 และ 11
4. ด้านสังคม (Social) คือ ข้อที่ 7 13 14 และ 15
5. ด้านครอบครัว (Family) คือ ข้อที่ 17 18 19 และ 20
6. ด้านความมุ่งมั่น (Competence) คือ ข้อที่ 12 16 22 และ 25

หมวดที่ 4 แบบสอบถามเรื่องความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบ Dichotomous โดยการตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ ซึ่งแบ่งเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. ด้านพัฒนาการ (Development) คือ ข้อที่ 1 ถึง ข้อที่ 5
2. ด้านทักษะทางสังคม (Social skill) คือ ข้อที่ 6 ถึง ข้อที่ 15
3. ด้านการตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self esteem) คือ ข้อที่ 16 ถึงข้อที่ 20

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและแปล เพื่อใช้เป็นแบบสอบถาม ในหมวดที่ 1 3 และ 4 โดยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อคำถามทั้งหมดที่สร้างเสนอต่อผู้รู้ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไข
3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงนิมิจ (Face Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน รองศาสตราจารย์ ดวงใจ กสานติกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่าน ขาลโพธิ์ อาจารย์ เตือนใจ อินทโสมา
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาหาความเชื่อมั่น ดังนี้
 - แบบสอบถามหมวดที่ 2 ภาวะซึมเศร้า CDI คำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ .84
 - แบบสอบถามหมวดที่ 3 ความคาดหวังในชีวิต คำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ .80
 - แบบสอบถามหมวดที่ 4 ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน คำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยการหาความคงตัวภายใน (Internal Consistency) เท่ากับ .81

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เตรียมสถานที่ โดยการทำหนังสือติดต่อผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย ขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง และผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดอ่างทอง
2. ติดต่อขอความร่วมมือ จากผู้อำนวยการโรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์ และผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง
3. ประสานงาน กับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ แต่ละโรงเรียน เพื่อกำหนดเวลาในการเก็บข้อมูล และเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามต้องการ
4. ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างถึงวัตถุประสงค์ และวิธีการทำแบบสอบถามอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่าง ชักถามข้อสงสัยได้
5. จากแบบสอบถามทั้งหมด 750 ชุด คัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ 628 ชุด
6. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจ และดำเนินการต่อไป

1. แบบสอบถามหมวดที่ 1 การศึกษาข้อมูลทั่วไปของเด็กและครอบครัว โดยการคำนวณค่าร้อยละ
2. แบบสอบถามหมวดที่ 2 ภาวะซึมเศร้า CGI มีการใช้เกณฑ์ ให้คะแนน 0 1 และ 2 แต่ละข้อ ซึ่งมี Cutting point ค่าคะแนนที่ 15 ขึ้นไป จะแสดงว่า เด็กมีอาการซึมเศร้า
3. แบบสอบถามหมวดที่ 3 ความคาดหวังในชีวิต เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า การตรวจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายเชิงบวก เช่น

ฉันหวังว่าจะได้รับทุนการศึกษาหรือทุนเรียนดี

เห็นด้วยมาก	ให้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยมาก	ให้คะแนน	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายเชิงลบ เช่น

ฉันคิดว่าไม่จำเป็นต้องเรียนสูง ๆ ก็ประกอบอาชีพได้

เห็นด้วยมาก	ให้คะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยมาก	ให้คะแนน	5	คะแนน

4. แบบสอบถามหมวดที่ 4 ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน เป็นแบบ Dichotomus โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายเชิงบวก เช่น

ท่านรู้สึกว่าคุณเองอาจมีเพื่อนใช้หรือไม่

ใช่	ให้คะแนน	1	คะแนน
ไม่ใช่	ให้คะแนน	0	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายเชิงลบ เช่น
เด็กคนอื่น ๆ ไม่อยากเข้าใกล้ท่าน

ใช่	ให้คะแนน	0	คะแนน
ไม่ใช่	ให้คะแนน	1	คะแนน

5. นำแบบสอบถาม ลงรหัสในแบบรายการ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS - X
(Statistical package for Social Sciences-Version x) คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามหมวดที่ 2 เรื่องความคาดหวังในชีวิต โดย
การให้คะแนน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งใช้วิธีแบบของ ครอนบาค (Cronbach) หาค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient)

โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง	จำนวนข้อ
	S_i^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	$\sum S_i^2$	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามหมวดที่ 4 เรื่องความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน
โดยให้คะแนนเป็นแบบ Dichotomous ซึ่งใช้วิธีแบบของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson)
การหาความเชื่อมั่นวิธีนี้ เป็นการหาความคงตัวภายใน (Internal Consistency) ใช้สูตร
ดังนี้

สูตร KR . 20

$$r_c = \frac{n}{n-1} \left| 1 - \frac{\sum pq}{S_c^2} \right|$$

n	หมายถึง	จำนวนข้อ
p	หมายถึง	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
q	หมายถึง	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ = 1 - p
S_c^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

1.3 การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามหมวดที่ 3 ลักษณะภาวะซึมเศร้า โดยให้คะแนน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ซึ่งหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ซึ่งมีสูตร ดังนี้

สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left| 1 - \frac{\sum S_t^2}{S_c^2} \right|$$

เมื่อ	α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง	จำนวนข้อ
	S_t^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	$\sum S_c^2$	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical package for Social Sciences - Version) โดยใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

2.1 ความชุกของภาวะซึมเศร้า โดยใช้สูตร

$$\text{Prevalence rate} = \frac{\text{จำนวนเด็กที่มีภาวะซึมเศร้า}}{\text{จำนวนเด็กที่เสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า}} \times 100$$

2.2 สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.3.1 χ^2 (Chi square test) ใช้ทดสอบความแตกต่างของความถี่

กลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่าง

2 กลุ่ม

2.3.3 F-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่าง

3 กลุ่มขึ้นไป

2.3.4 ANOVA (Analysis of Variance) การวิเคราะห์ความ

แปรปรวน

2.3.5 ANCOVA (Analysis of Covariance) การวิเคราะห์ความ

แปรปรวนร่วม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย